

Provincie Noord-Holland
de leden van de commissie Economie, Financiën en Bestuur
t.a.v. mevrouw M. de Zwart
Postbus 3007
20010DA Haarlem

Amsterdam, 8 september 2020

Betreft: 100 miljoen voor duurzaam profijt op lange termijn

Geachte leden van de commissie Economie, Financiën en Bestuur,

Hoopvol informeren we u over onze verduurzamingsplannen voor het rijksmonument ARTIS-Aquarium. Het Aquarium is sinds de opening in 1881 een publiekslieveling waar bezoekers van ARTIS niet alleen bedreigde tropische vissoorten kunnen zien, maar ook het onderwaterleven van het Nederlandse Landschap en de Amsterdamse gracht. Het Aquarium vervult een belangrijke rol in het realiseren van de missie van ARTIS om een breed publiek te stimuleren en inspireren verantwoordelijk om te gaan met natuur. Daarnaast is het Aquarium essentieel voor een dekkende exploitatie van ARTIS omdat het naast een publiekstrekker ook ingezet wordt als evenementenlocatie. De verduurzaming van het bijzondere rijksmonument is onderdeel van de grootschalige restauratie. Het budget voor deze grootschalige restauratie is geraamd op € 29 miljoen, exclusief BTW waarvan € 7,3 miljoen besteed wordt aan de verduurzaming van het gebouw.

Urgentie steun i.v.m. Corona

ARTIS is door de Corona crisis heel hard getroffen. Gedurende de gedwongen sluiting van het park tijdens de lockdown liepen alle exploitatiekosten gewoon door. De dieren moesten elke dag worden verzorgd en gevoerd. Het park onderhouden. De gebouwen beheerd. Alle inkomsten uit entree, horeca, winkel, parkeren en evenementen vielen echter weg. Nu is ARTIS weer voorzichtig open, maar de bezoekersaantallen blijven zeer beperkt. ARTIS verwacht dit jaar met een groot verlies van orichting € 10 miljoen te sluiten. In het verleden opgebouwde reserveringen moeten nu gebruikt worden voor de lopende exploitatie. Om de restauratie en verduurzaming van het Aquarium toch uit te kunnen voeren is ARTIS daarom afhankelijk van steun van derden. Het zou fantastisch zijn wanneer we hiervoor een beroep mogen doen op het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds. In het bijgevoegde document gaan we uitgebreid in op waarde van het gebouw, de restauratie, verduurzaming en vergroting van de toegankelijkheid.

Het meest duurzame aquariumgebouw in Nederland

ARTIS heeft in haar meerjarenvisie geformuleerd dat het gehele park in 2030 volledig klimaatneutraal en fossielvrij moet opereren. Dat is een enorme ambitie omdat veel van de dierverblijven een grote energie-footprint kennen. Om dit te realiseren werkt ARTIS met een brede groep duurzaamheidspartners samen. De groep ontwikkelt innovatieve oplossingen die bijdragen aan het waarmaken van deze ambitie.

Aquaria zijn in de basis niet de meest duurzame gebouwen. Het bij elkaar brengen van dierenwelzijn (zo heeft bijvoorbeeld een deel van de dieren behoefte aan warme bassins en

een deel van de vissen juist aan koelere bassins), publieksbeleving en duurzaamheid in een 19de-eeuws gebouw is een complexe puzzel. Om het gebouw optimaal te verduurzamen heeft ARTIS een duurzaamheidsmatrix opgesteld. Deze matrix signaleert de verduurzamingsmogelijkheden die het gebouw biedt en vormt de basis voor een integraal programma. Bijgaand schema toont de verschillende door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geformuleerde mogelijke maatregelen. In het schema is aangegeven welke maatregelen ARTIS in het Aquarium neemt om het gebouw te verduurzamen.

Basismaatregelen	Toegepast
1 Kierdichting	ja
2 Raamluiken	nee
3 Schoorsteenballonen of schoorsteenkleppen	ja
4 Isolatie van leidingen en appendages	ja
5 Radiatorfolie	ja
6 Inregelen van verwarmingsinstallatie	ja
7 Verwarmingsregeling	ja
8 Verlichtingsregeling	ja
Isolerende maatregelen	
9 Vensterisolatie	ja
10 Dak- of kapisolatie	ja
11 Gevelisolatie	ja, deels
12 Vloerisolatie/bodemisolatie	ja, deels
Energievoorziening	
13 HRe- of Hybride ketel	nee
14 Biomassa gestookte installatie	nee
15 Warmtepomp	ja
16 Warmtekrachtkoppeling	nee
17 Warmte-koudeopslag	ja
18 Zonnepanelen en overige systemen op basis van zonne-energie	ja
19 Aansluiting op warmtenet	ja
Distributie, afgifte en terugwinning	
20 Lagetemperatuurverwarming (LTV)	ja
21 WTW	ja
22 Vraaggestuurde mechanische ventilatie	ja
23 Waterbesparende maatregelen	ja

Duurzaam verbinden met water

ARTIS heeft niet alleen een stevige duurzaamheidsambitie, ze wil ook nadrukkelijk als voorbeeld en inspiratie dienen om haar publiek te stimuleren duurzamer te handelen. Duurzaamheidsmaatregelen worden daarom zichtbaar voor het publiek geïmplementeerd. De restauratie van het Aquarium moet aan beide doelstellingen bijdragen; zowel zelf duurzaam zijn als ook het publiek inspireren. De educatie en tentoonstellingen in het Aquarium worden zo ingericht dat ze een bijdrage leveren aan het Nederlandse duurzaamheidsdebat.

Ten behoeve van de publieksbeleving zal 'water' de basis zijn voor de verhaallijnen in Aquarium. De onderliggende gedachte is dat water van belang is voor natuur en samenleving in deze tijd van grote klimaatverandering en waterschaarste. Maar ook dat water een voor onze cultuur samenbindend element is. De zo beroemde Nederlandse poldermentaliteit is ontstaan uit onze constante strijd tegen het water.

Uniek monument

Het uit 1881 daterende Aquarium is een van de 19de-eeuwse gebouwen van Amsterdam die de oude 17de-eeuwse binnenstad op de plek van de oude vesting markeren. Het is een gebouw met een enorme allure. Het vormt een onlosmakelijk onderdeel van 19de-eeuwse randbebouwing aan de Plantage Kerklaan, Plantage Middenlaan en de Plantage Muidergracht die met uitzondering van het Grootte Museum, door architect G.B. Salm is gerealiseerd. Van alle 19de-eeuwse ARTIS-gebouwen heeft het Aquarium de grootste monumentale uitstraling. Met zijn porticus is het een beeldbepalend gebouw aan de Plantage Middenlaan. Het Aquarium is met het laatste nog werkzame Lloyd filtersysteem in de wereld uniek industrieel erfgoed.

Sluiting dreigt

Het Aquarium vertoont ernstige gebreken die sluipend, in de loop der jaren zijn ontstaan door de kringloop van zoutmigratie en die nu ook voor het publiek zichtbaar zijn. Met name de constructie en de elektrische installatie vragen onmiddellijke aandacht. De gebreken leiden inmiddels tot het op plaatsen beperkt functioneren van het Aquarium. Gebreken die, indien niet op korte termijn aangepakt, kunnen leiden tot gevaarlijke situaties voor medewerkers en bezoekers. Na onderzoek begin dit jaar is gebleken dat de ontstane situatie niet langer houdbaar is. De veiligheid van bezoekers en werknemers is binnen afzienbare tijd niet langer te garanderen. Het Aquarium zal daarom moeten sluiten als het niet op zeer korte termijn ingrijpend wordt gerestaureerd en gerenoveerd. Omdat de sluiting van het Aquarium niet de oorzaak van de problemen wegneemt betekent sluiting de facto dat we accepteren dat het gebouw verloren gaat.

Publiekslieveling

Het Aquarium wordt door bezoekers het hoogst van alle onderdelen van het park gewaardeerd en is bovendien een binnenlocatie die ook op regenachtige dagen vele bezoekers trekt. Het Aquarium draagt daarnaast inhoudelijk sterk bij aan de verhalen van ARTIS en het draagt financieel bij door de vele evenementen die daar worden gehouden. Een definitief gesloten Aquarium is dus een ramp voor ARTIS en het publiek.

ARTIS kan, door de impact van de Corona crisis de verduurzaming van het Aquarium niet op eigen kracht realiseren. Daarom doen we een dringend beroep op de leden van de commissie Economie, Financiën en Bestuur om ARTIS met een bijdrage uit het Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds te helpen. Dat zou fantastisch zijn.

Bij voorbaat dank.

Hartelijke groet,

Rembrandt Sutorius
ARTIS-directeur

Bijlage: begroting Vitruvius

Projectboek 'RESTAURATIE VAN EEN WERELDWONDER'

